עין משפט
נר מצוה

כא א מיי' פ"ח מהל' בכורים הלכה ו:

ל"א בספרים

כב ב מיי' פ"ג מהל' מעשר הלכה כח:

כג ג פי' בכ"מ במיי' פ"א מהל' תרומות הלכה יא:

מסורת הש"ס

תורה אור

אין אור לשון קלי אלא דבר אחר (א) א] (*הא כיצד וכו') אין לשון קלי אלא דבר ב] (אחר) קליל הא כיצד אבוב של ג] קליות היה שם והיה מנוקב ככברה כדי שתהא האור שולטת בכולו, אביב קלוי... גרש איני יודע אם אביב קלוי אם גרש קלוי, כשהוא אומר באש הפסיק הענין. כרמל: *רך ומל וכן הוא אומר °ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם ביכורים ועשרים לחם שעורים וכרמל בצקלונו ויאמר תן לעם ויאכלו. בא ויצק לנו ואכלנו ונוה היה' ואומר °נתעלסה באהבים- נשא ונתן ונעלה ונשמח ונתחטא באהבים' ואומר °כנף רננים נעלסה- נושא עולה ונתחטא ואומר °כי ירט הדרך לנגדי *יראתה ראתה נטתה דבי רבי ישמעאל תנא ד] כרמל: כר מלא: ור"ע מחייב בחלה ובמעשרות: אמר רב כהנא אומר היה ר"ע מירוח הקדש אינו פוטר. מתיב רב ששת מותר שלש סאין הללו מה היו עושין בו נפדה ונאכל לכל אדם וחייב בחלה ופטור מן המעשרות, ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות אמר לו פודה מיד גזבר יוכיח שחייב בחלה ופטור מן המעשרות ואם איתא דמירוח הקדש אינו פוטר מאי קאמרי ליה היא היא ועוד איתיביה רב כהנא בר תחליפא לרב כהנא (*בר מתחיה) ר' עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות לפי שלא ניתנו מעות אלא ה] לצורך להן. אלא אמר ר' יוחנן תלמיד ערוך הוא בפיו של ר' עקיבא שלא ניתנו מעות אלא ו] לצורך להן; אמר רבא פשיטא לי מירוח הקדש פוטר ואפי' ר' עקיבא לא קא מחייב התם אלא שלא ניתנו מעות אלא ז] לצורך להן אבל מירוח הקדש בעלמא פוטר מירוח העובד כוכבים תנאי היא דתניא *תורמין משל ישראל על של ישראל, ומשל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים, ומשל כותיים על של כותיים, ומשל כל על של כל דברי ר"מ ור' יהודה, רבי יוסי ור"ש אומרים תורמין משל ישראל על של ישראל, ומשל עובדי כוכבים על של כותיים, ומשל כותיים על של עובדי כוכבים, אבל לא משל ישראל על של עובדי כוכבים ושל כותיים ולא משל עובדי כוכבים ושל כותיים על (של) ישראל

גלגול

אין אור לשון קלי אלא דבר אחר · אם ח] (הוא) מהבהבין אותו ממש באור אינו נקרא קלי: **דבר קליל** · בכלי נחושת קלל: **אלא דבר אחר** נקרא קלי כלומר על ידי דבר אחר: **אבוב של קליות** · מוכרי קליות: **אם אביב קלוי** · אם עד שלא יטחנו נעשה קלוי ט] דהא קלוי דקרא אאביב קאי או גרש קלוי דלאחר טחינה נעשה קלוי וקלוי דקרא אגרש קאי: **הפסיק הענין** · דלא קאי אגרש: **רך ומל** · נמלל ביד: **וכן הוא אומר** · דדרשינן נוטריקון: **בצקלונו** · ב' בא צ' ויצק ל' לנו ו' ואכלנו כ"ז ונוה היה נוה היה הלחם: **נתעלסה** · במנאפת כתיב שאומרת למנאף נשא ונתן ביניכו ועלה למטה ונשמח: **ונתחטא** · כמו"ל כמו (תענית דף יט.) בן י] מתחטא לפני אביו: **כנף רננים** · יא] בר יוכני: **נעלסה** · נוטריקון נשא בילתו עולה למעלה ונחטאה ומורידו בקנו שאינו מטיל בילתו עד שיעלה בקן המיוחד לו כ' נשא" יב] ע"ל עולה ח' חטוי והאי חטוי לשון הורדה לדתנן במסכ' יומא (דף מח:) התחיל מחטא ויורד: **כר מלא** · האי כר לשון כרים וכסתות שיהא יג] "הזוג של קליה מלא גרעין שיהא הגרעין מטוטל כל טרס: **מירוח** · הוא גמר מלאכה למעשר: **אינו פוטר** · דאפי' הכי חייב במעשר: **פודה מיד גזבר** · שאר חיטין הנלמחים ביד גזבר יוכיח שפטור מן המעשר מדקאמרי ליה הכי מכלל דהוא מודה דמירוח הקדש בעלמא פוטר דאי אינו פוטר מאי קאמרי ליה: **היא היא** · כלומר (הא) כי הכי דהכא פליגי הכי יד] [נמי] פליגי בפודה מיד גזבר: **ר"ע מחייב** · בקמח הטחר מעשרן של עומר קמיירי: **לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלא בצורך להם** · לעשרן אבל האחר לא קידש הלכך לאו מירוח הקדש הוא דהא לאו טו] קדוש אלמא מירוח (ב) טז] פוטר והכא משום דלא ניתנו מעות הוא: **מירוח הקדש פוטר** · כגון המקדיש שמרים יז] גדשים ומרחן גזבר פטורין מן המעשר לעולם כדמפרש לקמן "דגנך" ולא דגן הקדש: **ומשל עובד כוכבים** · כגון הלוקח מן העובד כוכבים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר: **ומשל כל על של כל וכו'** · כלומר מאיזה שירצה יתרום על חבירו ואפילו משל עובדי כוכבים וכותיים על של ישראל אלמא מירוח עובד כוכבים אינו פוטר והוו להו שניהם חייבין: **אבל לא משל ישראל כו'** · דקסבר רבי שמעון מירוח העובד כוכבים פוטר והוי מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור:

גלגול

כנף רננים נעלסה · בסיפרי בפרשה ואתה הקרב אליך גורס טעה ומעלה לבילתה ומחטה פירוש בנחת מניחתה בקשלה דכתיב (איוב לט) תעזוב לארץ ביציה ואי גרס מחטאה כמו שכתוב כמו כן *בסיפרי הוי נמי לשון הורדה כדתנן ביומא (דף נג:) התחיל מחטא ויורד וכן משמע נמי בפרק בתרא דבכורות (דף מז:) דפריך ומי שדיא ליה והא כתיב כנף רננים נעלסה פי' אלמא לשון הורדה בנחת הוא שלא תשבר וי"מ לשון טיול כמו בן המתחטא לפני אביו דחוני המעגל במסכת תענית (דף יט.) ולא יתכן שם בבכורות (דף נג:): **אומר** היה ר"ע מירוח הקדש אינו פוטר · וא"ת למיפרך הכי אתי יח] משאינו מעושר הא בעינן ממשקה ישראל (יחזקאל מה) דבאינו מעושר עסקינן מדקתני באותו שנפדה חוב מעשר: **שלא** ניתנו מעות אלא לצורך להן · והא דקתני והשאר נפדה לית ליה דלדידיה לא בעי פדייה א"נ שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון: **מירוח** העובד כוכבים תנאי היא דתניא תורמין כו' · תימה דלמא יט] ביש קנין ואין קנין פליגי וי"ל דאי נמי פליגי ביש קנין אכתי פליגי ביש מירוח דהא בהא תליא כדמוכח בגיטין בסוף השולח (דף מז.) למאן דאמר יש קנין א"כ דריש דגנך ולא דגן עובד כוכבים ולא ממעטים ליה דיגונך עובד כוכבים ומאן דאמר אין קנין דלא דריש דגנך ולא דגן עובד כוכבים הוה דריש דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים מיהו אין נראה כלל לומר כן מדנקיט לקמן רבי מאיר ורבי יהודה לחיובא ואין לומר דנקט עיקר פלוגתייהו במירוח וכי מוקמת לה נמי ביש קנין מ"מ במירוח נמי פליגי כדפרישית דהא בהא תליא לא מצינו למימר הכי דעל כרחין ר"מ אית ליה תרוייהו לחובא דאית ליה אין קנין ואית ליה אינו פוטר מדשרי לתרום משל כל על של כל *וזה נראה לומר איפכא דאית ליה למימר תרווייהו לחובא או לפטורא משום דהלכתא דגנך כתיבי כדפירש בקונטרס בסמוך והשתא חדא לפטור מירוח הקדש איצטריך תרי הוי מיעוט אחר מיעוט לרבות מירוח העובד כוכבים והשתא מהיכן נמעט דיגון עובד כוכבים נומר דיש קנין הלכך תרוייהו לחובא ומאן דאית ליה יש קנין מוקי חד למירוח הקדש וחד למירוח העובד כוכבים וחד ליש קנין ומיהו קשה לפי' זה דבסוף השולח (שם מז.) ובסוף פ"ק דבכורות (דף יא:) מסיק למאן דאמר אין קנין דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים וצריך לומר דהתם מ"ד אין קנין יכול לסבור נמי מירוח העובד כוכבים והוה ליה מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור ודגנך שלישי מוקי ליה לדרשא אחריתי ולא מסתבר ליה למידרשיה למיעוט אחר מיעוט אבל מאן דאית ליה יש קנין בע"כ צריך לפטור מירוח העובד כוכבים דלית לן לאוקמי לדרשא אחריתי כל כמה דאפשר לאוקמי לקרא כפשטיה דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והשתא משכח תנאי שפיר דר"מ על כרחין מחייב בתרוייהו מדשרי משל כל על של כל ור"ש ורבי יוסי אפילו סבירא להו *אין קנין ע"כ נמי פטרי מירוח העובד כוכבים מטעמא דפרישית וההיא דגיטין (דף מז:) דקאמר במאי קמיפלגי מר סבר דגנך ולא דגן עובד כוכבים ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים לא תא נפרש אלא חד דגנך אי נמי הכי קאמר ומר סבר דיגונך ולא דיגון עובד כוכבים והוי מיעוט אחר מיעוט אבל ההיא דבכורות ליכא למימר הכי ולהאי פי' מצינו למימר דהאי דאיפלגו רבה ור' אלעזר בגיטין ביש קנין אליבא דר' יוסי פליגי דאילו ר"מ ע"כ ס"ל דאין קנין ועוד יש לפרש דע"כ לא מיתוקמא פלוגתא דהכא אלא במירוח ולא כ] ביש קנין דשמעינן ליה לרבי מאיר דאמר כא] יש קנין בפ"ק דע"ז (דף כ:) דתנן אין משכירין בתים ואין צריך לומר שדות דברי ר"מ ומפרש בגמ' דאין צריך לומר שדות משום דאית בה תרתי חדא *)קניית קרקע וחדא דמפקע לה ממעשר פירוש דיש קנין והא דקאמר ר"מ הכא משל כל על של כל כגון תבואה במוץ שלה שלקחה עובד כוכבים מישראל ומרחה דאי גדלה ברשות עובד כוכבים הוה ליה מן הפטור על החיוב ומיהו בירושלמי משמע דרבי מאיר סבר אין קנין דתנן במס' דמאי פ"ה מעשרין משל ישראל על של העובד כוכבים ומשל העובד כוכבים על של ישראל ואמרינן בגמ' מתני' כר"מ דאמר אין קנין לעובד כוכבים בא"י לפוטרו מן המעשרות ר' יהודה ור"ש אומרים יש קנין וירושלמי לטעמיה דמפרש בסוף פ"ק דמסכת ע"ז בית אינו מנוי להתברך מתוכו שדה מנוי הוא להתברך מתוכה: **רבי** יוסי ור"ש אומרים כו' · מדשרי לתרום משל כותים על של עובדי כוכבים ועל של ישראל אסר משמע דס"ל כותים גירי אריות הן והא דמשמע בפ"ק דחולין (דף ד.) גבי הלוקח יין מבין הכותיים דלא אסרי ר' יוסי ור"ש אלא משום דאין ברירה אבל אם ניתקן שרי בשתייה ההיא במסתבר יינו של כותי ול"ת והא מסקינן בפרק קמא דשבת (דף טז:) אליבא דרבי יוסי דאמר

אף

*) נס"י פני' קניית

רבינו גרשום

אין לשון קלי אלא דבר קליל כלומר לא נכתב קלי באש אלא קלוי באש ע"י קלל של נחושת והיינו אבוב · לישנא אחרינא אין אור לשון קלי [אלא] פירושו כלי שנקרא אביב א) קלוי קודם שנטחן בריחים גרש לאחר שנטחן גרש גם הפסיק הענין שאביב קלוי באבוב תנה הוה שהיה נאה: ונתחטא כמו שמתחטא על אביה כנף רננים היינו בר יוכני כשרוצה להטיל ביצה אינו זורקה לארץ אלא [illegible] במעיה ועולה על קינה ונתחטא ומניחה שם והיינו תעלסה ביתסוריא: [כרמל] כר מלא שמלא הדגן בתוך [illegible]

שיטה מקובצת

א] אור-לישנא אחרינא תיבות הא כיצד וכו' נמחק: ב] תיבת אחר נמחק: ג] של קלי: ד] כרמל כר מלא כלו' שמלא הדגן בראש השבלת כבר שהוא [illegible]

הגהות הב"ח (א) גמ' אין אור לשון קלי אלא דבר אחר הא כיצד וכו' [illegible] (ב) רש"י ד"ה לאו וכו' אלמא מירוח הקדש פוטר:

מקנה
דוגמאות טדורקין
לשון נוטריקין
I II
ב' דרשות נוטריקין
על המלה "כרמל"

נושא/מקנה
△ מח' ר' כהנא ור' יוחנן
אם מירוח הקדש
פוטר או
אינו פוטר
ממעשרות

מקנה
◇ מירוח/גלגול
הקדש/עובד כוכבים